

Spelen met beplanting

Bomen en planten zijn ontzettend belangrijk bij de inrichting van speelruimten. Het groen biedt kansen voor een avontuurlijke en spelvriendelijke speelruimte waar kinderen allerlei ervaringen opdoen, waar ze steeds nieuwe uitdagingen ontdekken, waar ze zich kunnen uitleven en verwonderen, hun fantasie gebruiken, vrienden ontmoeten ... Groen is een waardevol element om een speelruimte vorm te geven en in te richten. Voor kinderen is de esthetische en decoratieve functie van de beplanting minder van belang. De waarde als spelelement, als bron van natuurbeleving en passieve natuureducatie en als middel om de speelplek ruimtelijk op te bouwen en aantrekkelijk te maken, is des te groter.

Functies van de beplanting

De beplanting op een speelterrein kan verschillende functies vervullen:

- de ruimtelijke opbouw van de speelruimte meebepalen;
- het speelterrein indelen in afzonderlijke gebiedjes;
- de rol vervullen van spelelement, speelgroen of verstopplekje;
- de natuurbeleving van kinderen stimuleren;
- creatief spel materiaal bieden (takken worden bouw materiaal, stokken worden zwaarden, vruchten en zaden worden projectielen naar de 'vijand' of decoratie voor het 'eigen kamp');
- als zichtscherm en in mindere mate als geluidsscherm fungeren;
- beschutting bieden tegen wind, zon en regen;
- het microklimaat in het algemeen verbeteren (luchtvochtigheid, zomerhitte, wind...).

Het is goed om even na te denken welke functies je de beplanting graag ziet vervullen, voor je effectief aan het planten slaat.

Hieronder gaan we even dieper in op enkele van deze functies.

1. Beplanting kan het terrein opbouwen, indelen en/of afsluiten

Bij het ontwerpen van een speelterrein kan je spelen met soorten beplanting om het speelterrein structuur te geven en diverse speelmogelijkheden te bieden, voor diverse leeftijden. Jongeren zitten graag te kletsen in het gras, sommigen trappen graag een balletje, en heel wat lagere schoolkinderen gaan helemaal op in het zelf bouwen van kampen in een iets ruiger hoekje of bosje.

Wissel dichte, gesloten beplanting af met open ruimte. Dichte beplanting geeft aanleiding tot het bouwen van kampen, uitdagend spel, verstopplekjes, sluipspeken...

Wil je ook in de winter verstopmogelijkheden bieden, zorg dan voor een afwisseling van bladverliezende en bladhoudende soorten. Open grasveld biedt meer sociale controle en overzicht over het terrein, en geeft mogelijkheden voor sport en allerlei

loop- en pleinspelen. Planten zijn ook heel handig en mooi als afsluiting van een terrein.

Heb je weinig ruimte maar wil je toch een natuurlijke afsluiting dan kan je kiezen voor een geschoren haag (je moet die dan wel minstens 2 keer per jaar scheren). De eerste jaren is het aan te raden de beplanting te combineren met een voorlopige afsluiting van paaltjes en gladde draad, zodat het duidelijk is dat het niet de bedoeling is hier doorheen te lopen.

Let wel op met bestaande routes en paadjes volgens logische verbindingen (bijvoorbeeld de kortste weg naar de zandbak of de toiletten...). Die krijg je niet weg door een haagje en een draad! Je kan dergelijke logische verbindingen beter meteen in je plan inbouwen. Voor de haag kan je eventueel doornige soorten gebruiken, dat geeft meteen een extra argument om 'binnen' of 'buiten' te blijven. Bijvoorbeeld als afscherming naar een drukke weg kan een doornhaag nuttig zijn. Heb je meer ruimte dan kan je denken aan een gemengde haag of houtkant, die breder kan uitgroeien, kan bloeien en vruchten kan dragen. Zo krijgt jouw afsluiting ook een belangrijke natuurwaarde: de houtkant wordt een huis voor heel wat vogels en insecten. Let wel op met het planten vlakbij de perceelsgrens! Wettelijk moeten hagen minstens een halve meter van de perceelrand staan en bomen minstens 2 meter (liever zelfs 4 meter).

Voor het 'afzetten' van hakhoutkanten heb je geen kapvergunning nodig, tenminste zolang het gaat over kanten die niet breder dan ongeveer 10 meter zijn. Met afzetten van hakhout bedoelt men het tot iets boven de grond afzagen tijdens de winter zodat deze bomen de volgende lente opnieuw kunnen uitschieten.

2. Speelwaarde van planten

Kinderen verwachten van de bomen op een speelplek onder meer dat ze er in kunnen klauteren (klimbomen) en dat ze de planten actief kunnen gebruiken bij hun spel. Hoe meer verscheidenheid in plantensoorten, hoe meer rijker ook de fantasie om daar zelf spelletjes mee te bedenken.

Op een speelplek zijn struiken heel geschikt als verstoppelplek of om zich met vriendjes terug te trekken. Bijzonder leuk is een treursoort (treurwilg, treurbeuk, ...) waar je binnenin de cocoon van bladeren naar buiten kan kijken zonder dat iemand jou ziet zitten. Hoog gras en struiken bieden mogelijkheden voor sluipspelen of verstoppelletjes maar ook om sprinkhanen te vangen, bloemen te plukken of vlinders te spotten. Kort gemaaid gras is ideaal voor voetbal of andere balsporten.

Heel wat planten bieden natuurlijk, creatief spelmateriaal. Kleuters kunnen urenlang geconcentreerd bezig zijn met eikels, denappels, noten en andere zaden te sorteren, te tellen en te verdelen. Kinderen bedenken zelf een zenuwslopend gooi-alle-dennenappels-in-het-andere-kamp spel. Al eens eekhoorngewijs een dennenappel gestroopt om er de 'pijnboompitten' uit te prutsen? Grassprietfluitjes maken is een klassieker, net zoals esdoornhelikoptertjes lanceren. Een alternatief voor blad-steen-schaar is het duelspelletje waarbij elk van beiden een grasspriet uitkiest en deze in elkaar haakt. Even trekken en diegene wiens grasspriet doorscheurt, is de pineut.

3. Beplanting stimuleert natuurbeleving

Planten zijn ook een bron van natuurervaring en verwondering. Kinderen kunnen op een groene speelplek spontaan kennismaken met fenomenen als bladval, bloei, ontluiken van het blad,

wintertoestand van bomen, geur, ruwe of gladde schors ... Ze ervaren er de seizoenen en veranderingen in de natuur. En kunnen merken welke dieren de planten aantrekken.

Bij de keuze van de beplanting kunnen volgende kenmerken interessant zijn:

- struiken en bomen met opvallende bloemen of bladeren (kijken);
- afwisseling van bladhoudende en bladverliezende planten (seizoenen ervaren);
- planten met eetbare vruchten (proeven);
- struiken en bomen die aantrekkelijk zijn voor vogels, vlinders, bijen of andere insecten;
- geurige planten (ruiken).

4. De schermfunctie van beplanting

Op diverse manieren kunnen planten op speelplekken ook een schermfunctie vervullen. Allereerst bieden grote bomen met een dicht bladerdek welkome schuilmogelijkheden voor felle zon, wind of regen. In mindere mate vormt de beplanting ook een geluidsscherm. Groen dempt het geluid. Een volledig verharde speelplaats omringd door stenen muren versterkt en weerkaatst het geroep van spelende kinderen. Kleed je de speelplaats aan met bomen, struiken, gras of zelfs maar enkele klimplanten tegen de gevels, dan scheelt dat een heel pak decibels.

Planten (een haag, klimplanten, bloeiende struiken) kunnen ook ingezet worden om onaantrekkelijke zaken zoals de plek voor de vuilnisbakken of brandstoftanks, een lelijke muur of een composthoop beter aan het oog te onttrekken. Of hier zelfs een mooie groene blikvanger van te maken.

5. Groen verbetert het microklimaat en de luchtkwaliteit

Een volledig verharde speelplaats omringd door gebouwen, wordt in de zomer bij felle zon al snel ondraaglijk heet. De warmte blijft er ook tot laat 's avonds hangen. Bomen zorgen voor schaduw. Planten brengen verkoeling doordat ze water verdampen. Planten verminderen ook beduidend het fijn stof gehalte in de lucht en verbeteren de luchtkwaliteit. In sterk verstedelijkte buurten is groen op de schoolspeelplaats alleen daarom al een zegen.

